Sisäministeriö
Inrikesministeriet

Eduskunnan Hallintovaliokunta

hav@eduskunta.fi

Asia: O 10/2022 vp Sisäministeriön selvitys ilman oleskeluoikeutta maassa olevien tilanteen ratkaisemiseksi

Eduskunnan hallintovaliokunnan kuulemistilaisuudessa perjantai 11.03.2022 klo 11.30 valiokunnan jäsenet esittivät kysymyksiä, joihin sisäministeriön asiantuntija poliisitarkastaja Kimmo Halme ilmoitti palaavansa kirjallisesti. Sisäministeriö esittää vastauksenaan seuraavan.

1. Mitä maasta poistamisen tehostamiseksi on konkreettisesti tehty?

   Sisäministeriön Maahanmuutto-osaston näkökulmasta tarkasteltuna takaisinotosta kolmansien maiden kanssa on ilmeistä, että keskeisin haaste on tiettyjen kolmansien maiden riittämätön yhteistyö palautuksissa. Ulkomaan kansalaisen palauttaminen edellyttää, että vastaanottava valtio, eli useimmiten hänen kotimaansa, suostuu ottamaan hänet vastaan. Suurin osa kolmansista maista ottaa vastaan ne kansalaisensa, jotka palaavat vapaaehtoisesti, eli haasteet koskevat erityisesti ei-vapaaehtoisia, viranomaistoimia edellyttäviä palautuksia. Paluita voidaan edistää myös vapaaehtoisen paluun järjestelmää kehittämällä ja tehokasta palautusten täytäntöönpanoa tukemalla.

   EU:n toimivaltaan kuuluvien takaisinottosopimusten osalta voidaan todeta, että takaisinottosopimusten sisällöt ovat olleen hyvin samankaltaisia viimeiset 20 vuotta ja osassa neuvottelut ovat vielä kesken. Sopimukset ovat kuitenkin keskeisiä unionin paluupolitiikan toimeenpanossa. Erojakin on ja on myös sopimuksia, jotka toimivat paremmin kuin toiset - esim. jos sopimuksissa on mukana viisumihelpotuksia. Eräät maat ovat osoittautuneet huomattavasti vaikeimmiksi kumppaneiksi, yhteistyötä tehdään rajallisesti ja myös palautusasteet ovat matalampia. Kokemus on, että sopimusten tarkka seuranta edesauttaa niiden onnistumista.

   Suomen kahdenvälisistä sopimuksista Afganistanin kanssa käytävät takaisinottokeskustelut ovat Afganistanin tilanteen johdosta lopetettu.

Sisäministeriö
Inrikesministeriet

Irakin kanssa käydään keskusteluja sekä EU:n kautta että kahdenvälisesti. Viime vuoden joulukuussa takaisinottoasiat nousivat keskusteluun EU:n komissioedustajan ja Irakin varaulkoministerin välillä Brysselissä. Varaulkoministeri vieraili myös Helsingissä ja takaisinottoasioiden edistäminen oli keskustelunaiheena viranomaistapaamisessa. Muuttoliikeasioista on puhuttu irakilaisviranomaisten kanssa paitsi Suomen Bagdadin-edustuston välityksellä myös asiantuntijatason tapaamisissa Irakin viranomaisten (esim. syksyllä 2021 delegaatiovierailu Helsinkiin) ja muutenkin Irakin Helsingin-suurlähetystön kanssa. Keskusteluja Irakin viranomaisten kanssa on tarkoitus jatkaa uuden hallituksen muodostamisen jälkeen.

EU:lla ei ole varsinaista muuttoliike- tai takaisinottodialogia Somalian kanssa. Takaisinottokeskustelut ovatkin olleet kahdenvälisiä ja niitä on käyty Somalian kanssa sekä molempien maiden sisäasiainhallinnon virkamiesten kesken sekä Suomen Nairobin-edustuston välityksellä. Syksyllä 2021 Somalian takaisinotosta vastuussa olevassa virkamieshallinnossa tapahtui muutoksia ja mm. sisäisen turvallisuuden ministeri vaihtui. Tammikuussa 2022 Somalian viranomaisilta saatiin viesti, että COVID-19 tilanteesta ja tulevista vaaleista johtuen ei-vapaaehtoiset palautukset keskeytetään. Tarkoituksena on jatkaa keskusteluja heti kun Somalian viranomaisilla on siihen valmiutta.

Poliisin operatiivisen toiminnan näkökulmasta asiassa on tehty seuraavia konkreettisia asioita (nämä tässä kuvatut toimet koskevat Irakia, joka tässä asiassa lienee keskiössä. Yhteistyötä tehdään myös muiden palautusten kohdemaiden kanssa samansuuntaisesti).

Irakista on ollut Suomessa ns. id-delegaatioita tunnistamassa kansalaisiaan seuraavasti, vuosien 2018 ja 2020 lopulla ja viimeisin marraskuussa 2021. Vuoden 2021 aikana poliisi palautti Irakiin saattaen yhteensä 3 henkilöä ja vuoden 2022 tammi-helmikuun aikana poliisi on palauttanut yhteensä 10 henkilöä Irakiin.

Palautuksia Irakiin on tehty sekä reitti- että tilauslennoin.

Yhteydenpito Irakin paikallisiin viranomaisiin on poliisin operatiivisesta näkökulmasta vaivatonta, samoin yhteistyö Irakin Suomen lähetystön kanssa. Yhteydenpitoa Irakin paikallisten viranomaisten kanssa on viikoittain. Irak suostuu ottamaan vastaan saatettuna ainoastaan rikoksiin syyllistyneitä.

Lähtökohtaisesti jokainen irakilainen voi palata kotimaahansa halutessaan eli kyse on siitä, että irakilaiset eivät noudata saamaansa kielteistä oleskelulupapäätöstä, joka on monesti käynyt kaikki muutoksenhakuasteet läpi.

Suojelupoliisi osalta tässä yhteydessä voi todeta, että se toimittaa Maahanmuuttovirastolle tietoja ja lausuntoja.

Sisäministeriö
Inrikesministeriet

2. Tilastotietoja säilöönotoista

Alla on tilastoa POLIISIN tekemistä ulkomaalaislain mukaisista säilöönottopäätöksistä. Tilastotietoja tarkastellessa tulee huomioida, että kyseessä ovat säilöönottopäätökset eikä suoraan säilöön otettujen henkilöiden lukumäärä (sama henkilö on voinut olla useamman kerran säilöön otettuna).

Tilastoista ilmenevään laskusuuntaan on Poliisihallituksen arvion mukaan varmasti vaikuttanut Covid-19 -pandemia vuosina 2020 ja 21, jolloin erilaiset matkustusrajoitukset tulivat voimaan ja vaikeuttivat osaltaan merkittävästi poliisin maastapoistamistoimia.

Poliisin lisäksi myös Rajavartiolaitos tekee säilöönottopäätöksiä ulkomaalaislain nojalla.

Alla Rajavartiolaitoksen säilöönottopäätökset. Tilasto otettu 18.3.2022.

Sisäministeriö
Inrikesministeriet

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Säilöönottopäätös kpl	121	113	61	103	94	74	56	12